

Sygn. akt V KK 86/17

POSTANOWIENIE

Dnia 9 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon (przewodniczący)

SSN Henryk Gradzik

SSA del. do SN Ewa Plawgo (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego,
w sprawie **W.R.**

w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 czerwca 2017 r.,

kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego
na niekorzyść

od postanowienia Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 17 listopada 2016 r., zmieniającego postanowienie Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 14 września 2016 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w [...], po rozpoznaniu wniosków skazanego W.R. i Dyrektora ZK, postanowieniem z dnia 14 września 2016 r. (sygn. akt IV Kow .../16 wz) na podstawie art. 77 § 1 k.k. i art. 78 § 1 - 3 k.k. oraz art. 161 § 1 k.k.w. odmówił W.R. warunkowego zwolnienia z odbycia reszty zasadniczej kary pozbawienia wolności.

Skarżąc powyższe postanowienie na korzyść skazanego, z-ca Dyrektora Zakładu Karnego w S. wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez

udzielenie W.R. warunkowego zwolnienia. Zażalenie nie zawiera żadnego zarzutu, jednak z jego uzasadnienia wynika, że skarżący nie akceptuje ustaleń faktycznych, które stały się podstawą zaskarżonego orzeczenia, bowiem w zażaleniu podniesiono, iż Sąd I instancji skupił się jedynie na niektórych okolicznościach ważących na rozstrzygnięciu, czego efektem było nieprawidłowe uznanie, że brak jest przesłanek uzasadniających udzielenie warunkowego zwolnienia.

Sąd Apelacyjny [...], postanowieniem z dnia 17 listopada 2016 r. (sygn. akt II AKzw .../16) zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że na podstawie art. 77 § 1 k.k. i art. 78 § 3 k.k. zwolnił warunkowo W.R. z odbycia reszty sumy kar, których koniec przypadał na dzień 10 lutego 2020 r., a na podstawie art. 80 § 3 k.k. wyznaczył warunkowo zwolnionemu okres próby do dnia 17 listopada 2026 r., nadto na podstawie art. 159 k.k.w. w zw. z art. 72 § 1 pkt 4 i 7 k.k. oddał skazanego w okresie próby pod dozór kuratora oraz zobowiązał do wykonywania pracy zarobkowej i powstrzymywania się od przebywania w środowisku osób o ujemnej opinii społecznej.

Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. kasację na niekorzyść skazanego od postanowienia Sądu Apelacyjnego [...] wniósł Minister Sprawiedliwości-Prokurator Generalny. Zaskarżonemu orzeczeniu w oparciu o art. 523 § 1 k.p.k. i art. 526 § 1 k.p.k. zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 92 k.p.k., art. 98 § 1 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na tym, że Sąd Apelacyjny [...], orzekając odmiennie co do istoty, nie dokonał wszechstronnej, kompletnej i wnikliwej oceny wszystkich przesłanek z art. 77 § 1 k.k., na podstawie których ustala się prognozę kryminologiczno-społeczną dotyczącą skazanego, z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a także zasad prawidłowego rozumowania i nie poddał w tym zakresie prawidłowej analizie i ocenie całego materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania, oceniając przede wszystkim w sposób dowolny opinię psychologiczną dotyczącą skazanego z dnia 10 sierpnia 2016 r., podkreślając, bez jakiegokolwiek uzasadnienia tego stanowiska, iż szereg wskazanych okoliczności pozytywnych dla skazanego mocno minimalizuje obawy biegłej co do wysokiego poziomu agresji zaobserwowanego u W.R. oraz nadając zbyt duże znaczenie

ustaleniu po stronie skazanego krytycznego stosunku do popełnionych przestępstw, korzystnym warunkom adaptacji na wolności i pozytywnemu oparciu w rodzinie oraz pozytywnej postawie i zachowaniu skazanego podczas odbywania kary, przy całkowitym zminimalizowaniu faktu uprzedniej dwukrotnej karalności W.R. za usiłowanie zabójstwa i zabójstwo, której to drugiej zbrodni dopuścił się po udzieleniu mu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary 8 lat pozbawienia wolności, a także drastycznych okoliczności przestępstwa, za które został skazany na karę 25 lat pozbawienia wolności, w powiązaniu z jego aktualną postawą i osobowością i nie wzięciu pod uwagę innych jego negatywnych właściwości i warunków osobistych wynikających z opinii psychologicznej, jak również nie wykazał, że stanowisko wyrażone w postanowieniu Sądu I instancji było wadliwe, co w konsekwencji doprowadziło Sąd Odwoławczy do błędnej oceny prognozy kryminologiczno-społecznej, o której mowa w art. 77 § 1 k.k. oraz do wydania wadliwego i nienależycie umotywowanego postanowienia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu W.R. z odbycia reszty kary i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Na rozprawie kasacyjnej, Prokurator Prokuratury Krajowej poparł kasację i wniósł o jej uwzględnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego okazała się zasadna.

Sąd Odwoławczy, kontrolujący i sprawdzający prawidłowość orzekania przez Sąd I instancji, zobligowany jest, w odpowiedzi na zarzuty zawarte w środku odwoławczym, do ich rozważenia w taki sposób, by w wypadku uznania bezzasadności zarzutów przytoczyć argumentację uzasadniającą, dlaczego nie podzielił tychże zarzutów i wniosków, natomiast w przypadku uznania, że wniesiony środek odwoławczy zasługuje na uwzględnienie i wydania orzeczenia reformatoryjnego, do zaprezentowania szczegółowej analizy całokształtu materiału dowodowego i wnikliwej jego oceny, która ma zostać przedstawiona w uzasadnieniu tego orzeczenia w sposób, jaki wymaga tego orzeczenie Sądu I instancji. Mają to być oceny własne Sądu Odwoławczego, uzasadniające z jednej

strony zasadność środka odwoławczego, z drugiej dla czego Sąd ten uznał ustalenia dokonane przez Sąd I instancji za błędne (por. przykładowo wyrok SN z dnia 19.11.2014 r. III KK 239/14 Lex nr 1567486, wyrok SN z dnia 08.01.2013 r. III KK 119/12 Lex nr 1252710, wyrok SN z dnia 02.10.2013 r. II KK 78/13 Lex nr 1375168). Naruszenie art. 7 k.p.k. w postępowaniu odwoławczym może mieć miejsce wówczas, gdy Sąd Odwoławczy czynił własne ustalenia. Oceny materiału dowodowego mieszczą się w granicach określonych przepisem art. 7 k.p.k. tylko wtedy, gdy są rezultatem rozważenia, z uwzględnieniem zasad logicznego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności przemawiających na korzyść i na niekorzyść oskarżonego (skazanego) oraz zostały wyczerpująco i logicznie umotywowane w uzasadnieniu orzeczenia (por. przykładowo post. SN z dnia 10.09.2010 r. IV KK 78/10 OSNwSK 2010/1/1653). Formalne odniesienie się do wszystkich dowodów, lecz uczynienie tego w sposób pobieżny, czy skrótowy powyższego wymogu nie spełnia. Tylko treść uzasadnienia orzeczenia zezwala na ocenę, czy Sąd II instancji należycie wywiązał się z powyższych powinności. Wprawdzie art. 457 § 3 k.p.k. – wskazane powyżej orzeczenia SN, z wyjątkiem ostatniego, odnoszą się do tego przepisu - określa wymogi uzasadnienia wyroku i dotyczy apelacji, jednak określa on także zakres obowiązku Sądu Odwoławczego wydającego postanowienie kończące postępowanie.

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny [...], orzekając odmiennie co do istoty nie dochował powyższych standardów, naruszając w sposób rażący art. 457 § 3 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k., co trafnie podniesiono w kasacji. Co prawda jej autor znaczną część uzasadnienia kasacji poświęcił kwestionowaniu ustaleń faktycznych, z którymi się nie zgadza, a co nie jest dopuszczalne w postępowaniu kasacyjnym, jednak przyznać należy skarżącemu rację, że analiza uzasadnienia postanowienia Sądu II instancji musi prowadzić do wniosku, iż zawarta w nim argumentacja w istocie nie daje odpowiedzi na pytanie, dlaczego ustalenia dokonane w I instancji, Sąd ten uznał za nietrafne, z jakich przyczyn przyjął, że orzeczenie wydane przez Sąd I instancji było wadliwe. Sądy obu instancji dysponowały tym samym materiałem dowodowym, a analizując go doszły do całkowicie odmiennych wniosków co do spełnienia warunków określonych w art. 77 § 1 k.k.. Dla Sądu

Okręgowego w [...], nie kwestionującego, tak akcentowanej w zażaleniu bardzo dobrej opinii skazanego z okresu odbywania kary pozbawienia wolności, istotne było to, że proces resocjalizacji W.R. skazanego za usiłowanie zabójstwa, a następnie za zabójstwo nie został zakończony, w związku z czym Sąd ten uznał, że brak jest pozytywnej prognozy kryminologicznej co do jego osoby, a wniosek ten oparł na treści opinii biegłej psycholog, nadając jej decydujące w tej kwestii znaczenie. Sąd Odwoławczy natomiast, ustalając istnienie pozytywnej prognozy co do osoby skazanego i dostrzegając – wbrew temu, co podniesiono w kasacji - jako istotny czynnik prognostyczny uprzednią karalność skazanego, główny akcent, w ślad za zażaleniem, położył jednak nie na tę okoliczność, a przede wszystkim na postawę W.R. opisaną w opinii z Zakładu Karnego, uznając jednocześnie, że Sąd a quo jednostronnie i niekorzystnie dla skazanego zinterpretował treść opinii biegłej psycholog, co do wysokiego stopnia agresji W.R., oceniając przy tym stwierdzenia opinii jako ogólnikowe (bez jakiegokolwiek rozwinięcia tej myśli) i poprzestając na stwierdzeniu, że szereg wskazanych wyżej (tj. w tej części uzasadnienia postanowienia tego Sądu, w której mowa o sposobie funkcjonowania skazanego w warunkach izolacji penitencjarnej) pozytywnych dla niego okoliczności, mocno minimalizuje obawy biegłej. Realia niniejszej sprawy są zatem takie, że Sądy obu instancji nie kwestionowały treści opinii o skazanym z ZK, oba miały na uwadze jego dwukrotną karalność, lecz odmiennie podeszły do treści opinii biegłej psycholog – Sąd a quo powiązał jej treść z karalnością skazanego i okolicznościami popełnionych przez niego przestępstw, zaś Sąd ad quem obawy wyrażane w opinii zminimalizował z uwagi na treść opinii z ZK o skazanym. O ile jednak Sąd Okręgowy, opierający się na omawianej opinii psychologicznej, był zwolniony od szczegółowej jej analizy i mógł poprzestać na skrótowym jej przytoczeniu, o tyle Sąd II instancji, jeżeli uznał, że opinia ta nie zasługuje na podzielenie – czego wprawdzie nie wyraził wprost, ale dał temu wyraz, zawierając w postanowieniu krytyczny pogląd co do jej oceny w I instancji (określając tę ocenę jako jednostronną i niekorzystną, opinię jako ogólnikową i przyjął, że obawy wyrażone przez biegłą należy zminimalizować) – a ocena ta była ważąca na treści wydanego przez Sąd Okręgowy orzeczenia, winien był na poparcie zajętego przez siebie stanowiska przedstawić stosowną, wyczerpującą argumentację, a nie ograniczyć

się wyłącznie do przytoczonych powyżej stwierdzeń. Konieczność ta jawi się jako oczywista w związku ze zmianą orzeczenia Sądu I instancji i odmiennym orzeczeniem co do istoty, ale wynika także i z tego względu, że treść tejże opinii – wydanej przecież w oparciu m.in. o wyniki uzyskane po badaniu skazanego przy zastosowaniu określonych, obiektywnych metod badawczych, pozostaje w opozycji do oceny sylwetki W.R. zawartej również w zażaleniu, w którym skarżący zanegował wnioski biegłej co do potrzeby objęcia skazanego dalszymi działaniami terapeutycznymi, a to z uwagi na efekty (w tym w sferze jego deficytów) osiągnięte podczas odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności. Biegła psycholog wskazuje na potrzebę dalszego przepracowania sytuacji skazanego z psychologiem w celu zniwelowania niepożądanych postaw i cech osobowych, a z opinii wynika, że skazany nadal – mimo podejmowanych i opisanych w zażaleniu długotrwałych działań wobec niego – prezentuje m.in. wysoki poziom agresji ogólnej i w zakresie funkcjonowania społecznego styl jego prezentacji zależny jest od celu, jaki chce osiągnąć, a zatem jej stanowisko świadczy w istocie o tym, iż deklarowanych w zażaleniu efektów nadal nie osiągnięto. Jeżeli w tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał, iż miarodajne w tym względzie jest stanowisko składającego zażalenie, a nie pogląd Sądu I instancji i biegłej psycholog, był zobligowany do umotywowania, z jakich względów uważa, iż w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności osiągnięto względem skazanego także efekty w sferze, do której odnosiła się opinia psychologiczna, tymczasem swoje argumenty dotyczące postawy skazanego ograniczył wyłącznie do oceny odnoszącej się do poprawy samokontroli i samodyscypliny W.R., ale związanej z widzeniami bez dozoru poza Zakładem Karnym, przepustkami, zatrudnieniem poza terenem jednostki penitencjarnej, co nie budzi wątpliwości, lecz pozostaje obok problematyki ujętej w opinii sądowo-psychologicznej i nie odnosi się wcale do deklarowanego przez skarżącego orzeczenie Sądu I instancji osiągnięcia celu np. w postaci umiejętności radzenia sobie przez skazanego w sytuacjach trudnych, o czym mowa w zażaleniu, a do czego także nawiązano w opinii psychologicznej, a stanowiska biegłej oraz składającego zażalenie także tego dotyczące są rozbieżne. Tok rozumowania Sądu II instancji wykracza zatem poza ramy ocen swobodnych, bowiem nie uwzględnia niezbędnych elementów do uznania, że są one pełne i logiczne, że są efektem

wszechstronnego rozważenia - z uwzględnieniem zasad wiedzy i doświadczenia życiowego – wszystkich istotnych dla prawidłowego orzekania okoliczności.

Należało więc uznać, że w toku postępowania odwoławczego doszło do rażącego naruszenia art. 457 § 3 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k. Z uwagi na fakt, że stanowisko Sądu I instancji oraz wnoszącego zażalenie były całkowicie odmienne, uchybienie to należało uznać za mogące mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego kasacją postanowienia. Z tych względów należało kasację tę uwzględnić i uchylić zaskarżone orzeczenie, a sprawę przekazać Sądowi Apelacyjnemu [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd ten rozpozna ponownie zażalenie z - cy Dyrektora Zakładu Karnego w S. na postanowienie Sądu Okręgowego w [...], po czym wydane przez siebie orzeczenie umotywuje w sposób wskazany powyżej, tj. w przypadku uwzględnienia zażalenia i wydania postanowienia odmiennego co do istoty, uzasadni je w sposób, jaki wymaga tego orzeczenie I-instancyjne, z jednoczesnym wykazaniem, z jakich względów uznaje zasadność rozpoznawanego środka odwoławczego, a zaskarżone zażaleniem postanowienie za wadliwe, a w przypadku nieuwzględnienia tego środka odwoławczego, wskaże, dlaczego nie podzielił zawartej w nim argumentacji i wniosku o zmianę postanowienia Sądu I instancji.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w postanowieniu.

kc